

Omstillingsdebatt på avveie

Norge har få næringer som drar nytte av oljeprisfallet. Vi bør bekymre oss mer om det enn om livet «etter oljen».

Virkningen av oljepriskollapsen begynner å slå inn i norsk økonomi. Husholdninger og bedrifter melder om redusert optimisme, kjøpekraft og etterspørsel. Selv om oljeprisen i skrivende stund er kommet noe opp fra bunnivået på rundt 50 dollar fatet, er det fortsatt langt igjen til fjorårets toppnotering. Mye tyder på at oppgangen kan dra ut i tid, hvis oljeprisen i det hele tatt skal tilbake til gamle høyder.

For en oljedrevet økonomi som den norske, kan det hele virke ganske mørkt. Avisene er stadig preget av at investeringsplaner og bemanning på sokkelen reduseres. Tirsdag ble oljemessen ONS avlyst. De oljedrevne bedriftene på fastlandet stålsetter seg.

Det er imidlertid lyspunkter. De lave olje- og gassprisene gir nå en betydelig drahjelp til verdensøkonomien, særlig i USA. Fordi de lave oljeprisene hovedsakelig skyldes at tilbudet av petroleum har økt, og ikke at global etterspørsel har falt, som under finanskrisen, øker også kjøpekraften globalt. Dermed rammes ikke norsk økonomi så hardt.

Problemet er at vi har så få næringer som tjener på dette.

La oss holde oss til lyspunktene først. Så langt tyder oljeprisfallet på at etterspørselen etter petroleumsintensive produkter har økt, særlig i USA. Prisfallet har dermed skapt sin egen etterspørsel. Med et fall i oljeprisen på rundt 50 prosent skal det jo litt til om ikke etterspørselen påvirkes. Og amerikanere tilpasser seg i første omgang raskt gjennom valg av bil. Lavere oljepriser gir økt etterspørsel etter de store, bensindrevne bilene. Ifølge Financial Times doblet salget av General Motors' suv-er seg mot slutten av fjoråret. Antall kjørte kilometer har også økt.

Nå viser ny forskning at virkningen av de lave olje- og gassprisene gir mer enn økt etterspørsel etter biler i USA. I en studie viser professorene Cathrine Hausman og Ryan Kellogg ved universitetet i Michigan at skiferboomen i USA har ført til en halvering av

Lavere oljepriser gir økt etterspørsel etter store, bensindrevne biler. Salget av General Motors' suv-er doblet seg mot slutten av fjoråret, ifølge Financial Times. Foto: Rebecca Cook, Reuters/NTB Scanpix

De lave olje- og gassprisene gir nå en betydelig drahjelp til verdensøkonomien, særlig i USA

Økonomi Hilde C. Bjørnland

gassprisene, og med det potensielt store velferdsfordeler for USA. I artikkelen «Welfare and distributional implications of shale gas» viser de at det er den delen av USAs økonomi som konsumerer naturgass som tjener mest på dette; husholdninger, bedrifter, industrier og elektriske kraftverk. Taperne er olje- og gassprodusentene. Og så er det også miljøkostnader ved utvinningen som må trekkes fra. Nettoeffekten er imidlertid positiv.

Velferdseffekten av skifer-gassboomen er av forskerne beregnet til 48 milliarder dollar per år.

En viktig grunn til at USA opplever stor effekt av de lave gassprisene, er at næringslivet i USA er såpass diversifisert. Lavere priser betyr økte muligheter for dem som bruker petroleum i produksjonen. Dette gjelder særlig produksjon som drar nytte av naturgass, som kjemisk industri, plastikk og elektriske generatorer.

Norge nyter godt av at etterspørselen globalt øker. Men

de positive virkningene ville vært større om vi var mer diversifisert; det vil si, om vi hadde flere næringer, flere ben å stå på. Svekkelsen av kronen gjør det lettere å eksportere. Men vi har per i dag svært lite eksport som ikke omhandler petroleum.

Hvorfor er vi så dårlig forberedt? Politikere, som ellers er opptatt av å stressteste banker og finansinstitusjoner for å se hva slags sjokk de tåler, hvorfor har de ikke vært mer opptatt av å stressteste norsk økonomi for å se om vi tåler et oljeprisfall?

For to år siden skrev jeg en kronikk her i DN med overskriften «Tåler vi halvert oljepris?». Jeg fikk mange kommentarer på den, men mest interessant var de som mente at et oljeprisfall av den størrelsen var helt utelukket og dermed uinteressant. Nå trodde vel egentlig ikke jeg heller at det ville skje. Men jeg mente da, som nå, at vi måtte sette oss bedre inn i om norsk økonomi er godt nok rustet.

Det har ikke politikerne ønsket. De har heller bedt om beregninger og analyser av hva

vi skal leve av etter oljen. Med det har de skjøvet problemet foran seg. For det handler ikke om hva vi skal finne på om 30 år. Det handler om hva vi kan leve av samtidig som vi har oljen – i tilfelle oljeprisen halverer seg.

Slik en investor diversifiserer sin portefølje, skulle også politikerne ha lagt til rette for at vi kan ha flere næringer som kan blomstre ved siden av hverandre. Hvordan legge til rette? Ved å lage gode skatteincentiver. Ved å investere i infrastruktur. Ved å stimulere til forskning.

Hvilken næring er det som best kan utnytte oljeprisfallet til sin fordel i dag? Jeg håper debatten fremover kan handle om det, ikke om hva vi skal leve av etter oljen.

Hilde C. Bjørnland, professor ved Senter for anvendt makro- og petroleumsøkonomi, Handelshøyskolen BI

Se flere innlegg
Side 38-39

Gjestekommentar
- økonomi

Roger
Bjørnstad

Hilde C.
Bjørnland

Øystein
Dørum

Steinar
Holden

Steinar
Juel

Per Richard
Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.